

**Bilgi Yönetimi
Dergisi**
Cilt: 1 Sayı: 1 Yıl: 2018
<http://dergipark.gov.tr/by>

Hakemli Makaleler

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 08.03. 2018
Kabul tarihi: 06.06. 2018
Yayınlanma tarihi: 22.06. 2018

Article Info

Date submitted: 08.03. 2018
Date accepted: 06.06. 2018
Date published: 22.06. 2018

Anahtar sözcükler

*Bilgi ve Belge Yönetimi,
Arşivcilik Eğitimi, Bilgi ve
Belge Yönetimi Bölümleri-
Türkiye.*

Keywords

*Information and
Documentation
Management, Archival
Education, Departments Of
Information Management,
Turkey..*

Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Ders Programlarının Arşivcilik ve Belge Yönetimi Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi

Evaluation of the Curriculums in Information Management Departments in Turkey in Terms of Archival and Record Management Education

Prof. Dr. Bülent YILMAZ

*Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü,
byilmaz@hacettepe.edu.tr*

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de halen üniversite düzeyinde eğitim vermekte olan bilgi ve belge yönetimi bölümlerinin lisans ve lisansüstü güncel ders programlarını arşivcilik ve belge yönetimi dersleri açısından değerlendirmektir. Çalışma betimleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Türkiye’de Cumhuriyet dönemi bilgi ve belge yönetimi ve bunun içinde de arşivcilik (belge yönetimi) eğitimi hakkında kısa bir tarihçe verilmiştir. Çalışma kapsamında halen etkin olarak eğitim vermekte olan Türkiye’deki 11 Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü’nün güncel lisans ve lisansüstü ders programları toplam, zorunlu ve seçmeli ders sayıları, arşivcilikle ilgili toplam, zorunlu, seçmeli ders sayıları ve ders içerikleri açısından irdelenmiştir. Çalışma sonunda Türkiye’de üniversite düzeyindeki bilgi ve belge yönetimi eğitimi çerçevesinde genelde güçlü bir arşivcilik/belge yönetimi ders programının olmadığı, ders sayıları, bu derslerin zorunlu ya da seçmeli statüde oluşları açısından Bölümler arasında önemli farklar, ders içerikleri açısından ise benzerlikler olduğu anlaşılmıştır. Çalışmanın sonunda konuya ilişkin çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Abstract

The purpose of this research is to evaluate the curriculums of the undergraduate and graduate education of the Information Management Departments in Turkey, in terms of their archival and record management lessons. The study was performed by descriptive method. In the study, the information management education and archival education in the Republican Era of Turkey was briefly explained. This study aims to address: (1) 11 curriculums of the Departments were examined in terms of the total number of compulsory and elective courses and, (2) the number of compulsory and elective archival courses and, (3) the content of these courses. Findings of the research have proven that there is no powerful curriculum of the archival/documentation management education at the university level in Turkey. Findings also indicate that there are similarities in terms of the compulsory and elective course contents, although there are important differences among Departments such as the number of archival courses and whether these courses are mandatory or elective. Finally, the research makes various suggestions in the light of the results.

1. Giriş

Arşivler bir ülkenin ve o ülkedeki kurumların belleği işlevini gören kuruluşlardır. Tarihsel ve kurumsal süreçlerde üretilen bilgi ve belgeleri toplayan, düzenleyen, koruyan ve erişime sunan kuruluşlar olarak arşivlerin bu işlevlerini yerine getirmesi birçok açıdan uygun koşullara sahip olmalarına bağlıdır. Bu koşullardan birisi de arşivlerde tüm işlem ve hizmet süreçlerini gerçekleştiren ve geliştiren profesyonel personeldir. Arşivler için profesyonel personelin önemli bir bölümü arşivci (arşivist), arşiv uzmanı ya da belge yöneticisi olarak adlandırılan uzman gruptan oluşmaktadır. Mesleki eğitimi dünyada ve Türkiye’de lisans ve lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) düzeyde verilen arşivcilik aynı zamanda

bilimsel bir disiplin ve bilim alanıdır. Bir ülkede arşiv işlem ve hizmetlerinin yeterliliğini/yetersizliğini en çok belirleyen unsurlardan birisi arşivcilerin niceliği ve niteliğidir.

Türkiye’de profesyonel arşivci üniversitelerin bilgi ve belge yönetimi bölümleri tarafından verilen eğitimle yetiştirilmektedir. Dolayısıyla arşivcilerin nitelikleri (sahip oldukları mesleki özellikler) büyük ölçüde bu Bölümlerdeki eğitim yapısı ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle bölümlerde arşivcilik ile ilgili eğitimin ders programları çerçevesinde incelenmesi ve çeşitli açılardan değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Çünkü başka etkenlerin yanı sıra Türkiye’deki arşivlerin bugünkü durumlarının bu kurumlarda çalışan profesyonel arşivcilerin yeterlilikleri/yetersizlikleri ile de ilgili olduğu, bunun ise son tahlilde ve büyük oranda aldıkları mesleki eğitime dayandığı söylenebilir.

Bu çalışmada, Türkiye’de halen eğitim veren bilgi ve belge yönetimi bölümlerinin lisans ve lisansüstü ders programları arşivcilik ve belge yönetimi eğitimi açısından ilgili dersler bağlamında değerlendirilecektir. Özdemirci (2017, s.221)’nin de belirttiği üzere, bu iki alan yalnızca kavramsal olarak değil fakat aynı zamanda süreçsel bir birlikteliğe de sahiptir. Çalışmada arşivcilik ve belge yönetimi belirli farklılar taşıyan ancak birbirine son derece yakın iki alan olarak düşünülmüştür. Bu nedenle de her iki alan da çalışmaya dahil edilmiştir.

2. Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi Eğitimi: Kısa Tarihçe

Türkiye’de bilgi ve belge yönetimi eğitiminin tarihi hakkında ya da bu konuyu da içeren çok sayıda çalışma bulunmaktadır.* Cumhuriyet Türkiye’sinde bilgi ve belge yönetimi (kütüphanecilik) eğitim tarihi literatürde genellikle dört döneme ayrılarak ele alınmaktadır. Biz de bu çalışmada literatüre dayalı yaklaşım çerçevesinde kütüphanecilik eğitimi için farklı özelliklere sahip olduğu değerlendirilen “1923-1952, 1953-1987, 1988-2001, 2002 ve sonrası” dönemlerini temel alacağız.

Yukarıda belirtilen dönemlerin kütüphanecilik eğitimi açısından öne çıkan gelişmelerini Çakın, 1999, 2005, 2013; Tonta, 2000, 2004, 2012a, 2012b; Subaşıoğlu, 2014’nun çalışmalarına dayanarak kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1923-1952 dönemi

- 3 Mart 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun (*Eğitimin Birliği Yasası*) çıkarılması ile kütüphane ve kitapların vakıflardan Eğitim Bakanlığı’na (Maarif Vekaleti) devredilmesi.
- Amerikalı eğitimbilimci John Dewey’nin içinde kütüphanelere ilişkin değerlendirmelerin de yer aldığı ve yurt dışına kütüphanecilik eğitimi için gönderilmesi gereken kişi sayısının belirtildiği Türk eğitim sistemi hakkındaki raporun yayımlanması.
- 1925 yılında, Fehmi Ethem Karatay’ın kütüphanecilik eğitimi almak üzere Paris’e gönderilmesi. Karatay, yurda döndükten sonra İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’ni kurmuş ve İstanbul kütüphanelerinde çalışan kütüphanecilere yönelik olarak ilk kütüphanecilik kursunu 1925-26 yıllarında açmıştır.
- 1926 yılında zamanın Maarif Vekâleti Hars Dairesi Müdürü olan Hamit Zübeyr Koşay tarafından hazırlanarak Maarif Vekaletine sunulan ve Türkiye’de kütüphaneci yetiştirilmesi sorununa da değinen halk kütüphaneleri hakkında raporun yayımlanması.
- Fehmi Ethem Karatay’dan sonra, ikinci kütüphanecilik kursunun, Ankara’da Yüksek Ziraat Enstitüsü Kütüphanesi’nin kurulmasıyla görevlendirilen, Dr. Joseph Stummvoll tarafından 1936 yılında Yüksek Ziraat Enstitüsü Kütüphanesi’nde açılması.
- 1941 yılında, kütüphanelere nicelik ve nitelik yönünden yeterli kütüphaneciler yetiştirmek amacı güden bir kanun tasarısının, İstanbul Üniversitesi Rektörü’nün başkanlığında çalışan bir komisyon tarafından hazırlanarak, Kütüphaneler Müdürlüğü’ne gönderilmesi ve dönemin Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker’in, bu tasarı ve gerekçesi ile ilgili görüşlerini yansıtan 27

**Çakın, 2013, 2012, 2007, 2005, 2000, 1999, 1997; Tonta, 2012a, 2012b, 2004, 2000, 1987; Tuncer, 2007; Atılın, 1999, 2014; Baysal, 1987; Ersoy, 1962, 1965; Ersoy ve Yurdadoğ, 1963; Kum, 1970; Soysal, 1981, 1983; Akbulut, 2014; Subaşıoğlu, 2014; Yılmaz, 2014; Kandur, 2014; Keseroğlu, 2014; Odabaş, 2014; Sağsan, 2014; Bayter, 2014; Efe, Zan ve Binici, 2014; Bayram ve Zan, 2014; Baysal, 1987; Dilek, 1991; Karakaş, 1999; Koşay, 1960; Ötügen, 1957; Scepanski, 2001; Sefercioğlu, 1981; Özdemirci, 2004, 2001.

Eylül 1941 tarihli yazıyı yayımlaması. Bu yazı ile ilk kez Aziz Berker, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne bağlı bir Kütüphanecilik Enstitüsü'nün kurulmasını önermiştir.

- İlk sürekli ve düzenli kütüphanecilik eğitiminin, Adnan Ötügen'in girişimiyle Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (AÜ DTCF) çatısı altında ve kurslar düzeyinde 1942-1952 yılları arasında gerçekleştirilmesi. Kütüphanecilik eğitimi, Adnan Ötügen'in çabaları ile ilk kez bu kurslarla üniversiteye girmiş ve üniversite kurullarında kütüphanecilik eğitimi konuşulmaya başlanmıştır.
- 1952 yılında kütüphanecilik eğitiminin önemine inanan birkaç öğretim üyesinin girişim ve çabaları ile Ankara Üniversitesi Fakülte Profesörler Kurulu'nun, kütüphanecilik derslerinin DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde "seçmeli" statüde devam etmesine karar vermesi.

1953-1987 dönemi

- 1953 yılında AÜ DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nün seçmeli olarak kabul edilen "kütüphanecilik" dersi ile "Kütüphanecilik Enstitüsü"nü temelini atılması.
- 1954-55 öğretim yılının ilk döneminde, AÜ DTCF Kütüphanecilik Enstitüsü'nde, Fakülte Profesörler Kurulu'nun almış olduğu kararla hazırlanan yönetmelikle Adnan Ötügen'in verdiği derslerle öğretime başlanması.
- 1960 yılında, Üniversitelerarası Kurul'un, enstitüleri, doçentlik çalışmalarını yürütmek açısından yeterli bulmaması üzerine, Kütüphanecilik Enstitüsü'nün, "kürsü" ye dönüştürülmesine karar verilmesi.
- 1963'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (İÜEF) Kütüphanecilik Kürsüsü, 1972'de "bilim uzmanı" yetiştirmek amacıyla Hacettepe Üniversitesi (HÜ) "Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Enstitüsü" kurulması ve HÜ lisans programına 1974'te başlanması.
- 1987'de Marmara Üniversitesi'nde (MÜ) Arşivcilik Bölümü'nün açılması.

1988-2001 dönemi

- 1988-2001 yılları arası dönemde kütüphanecilik bölümlerinin, "Kütüphanecilik", "Arşivcilik" ve "Dokümantasyon-Enformasyon" anabilim dalları açarak yeniden örgütlenmesi.
- 1994 yılında, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde (AÜFEF) Kütüphanecilik Bölümü'nün açılması.

2002 ve sonrası dönem

- Türkiye'de, 2002 yılına kadar, kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon anabilim dalları altında yapılandırılan kütüphanecilik bölümlerinin, YÖK'ün 29 Ocak 2002 tarihli toplantısında alınan kararla, mevcut anabilim dallarının kapatılması ve 2002-2003 akademik yılından itibaren "Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü" adını alması. Bölümlere yerleştirilecek öğrencilerde aranılan ÖSS puan türünün "Sözel"den "Eşit Ağırlıklı"ya dönüştürülmesi.
- Bu dönemde (2018 yılı itibarıyla) Kastamonu, Yıldırım Beyazıt, Çankırı Karatekin, Kıbrıs Yakın Doğu, İstanbul Medeniyet, Osmaniye Korkut Ata Üniversitelerinde bilgi ve belge yönetimi bölümleri kurularak eğitime başlanması. (Bu dönemde resmi olarak kurulan ancak henüz eğitime başlanmayan bilgi ve belge yönetimi bölümleri de bulunmaktadır.)
- Yeni açılan bölümlerin öğretim elemanı gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak gerçekleştirilen, bazı öğrencilerin Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) çerçevesinde yeni kurulan bölümler adına diğer üniversitelerde bilgi ve belge yönetimi lisansüstü programlarına devam etmeleri ve bu öğrencilerin doktora derecelerini aldıktan sonra üniversitelerine dönerek ilgili bölümlerin kuruluşunda görev almaları. (Bu uygulama 2017 yılı itibarıyla sona erdirilmiştir.)

Araştırma kapsamına alınan ve Türkiye'de halen eğitim verilmekte olan bilgi ve belge yönetimi bölümlerinin kuruluş yılları sırası itibarıyla tarihçeleri ise kısaca şöyledir:

Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 1954-1955 öğretim yılında "Kütüphanecilik Enstitüsü" adı altında kurulmuş ve 1964 yılında "Kütüphanecilik Bölümü" adını almıştır. 1970 yılından

İtibaren programlarda bilgi bilim ile ilgili dersler yer almaya başlamıştır. 1989-1990 öğretim yılında Dokümantasyon-Enformasyon ile *Arşivcilik Anabilim Dalları* oluşturulmuş, böylelikle Kütüphanecilik de dâhil olmak üzere üç Anabilim Dalı bölümün bünyesinde yer almıştır. Yüksek Öğretim Kurulu’nun kararı ile yeni adı “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü” olan bölüm, 2002-2003 öğretim yılından itibaren bölüm düzeyinde ve eşit ağırlıklı puan türüne göre öğrenci alınmaya başlanmıştır. Bölüm’de yüksek lisans ve doktora programları da yürütülmektedir (“Genel Bilgiler”, t.y.).

İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 1963 yılında Edebiyat Fakültesi’ne bağlı “Kütüphanecilik Bölümü” adıyla kurulmuş ve 1964-1965 akademik yılında öğretime başlamıştır. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü’nden sonra, Türkiye’de kütüphanecilik alanında açılan ikinci bölümdür. 1983’de yüksek lisans, 1984’de doktora programları açan Bölüm, 1990’da, biri ‘Kütüphanecilik’, diğeri ‘Dokümantasyon ve Enformasyon’ olmak üzere iki anabilim dalı halinde örgütlenmiş; 1995’den itibaren Kütüphanecilik Anabilim Dalı’nda, ikinci öğretim programı da açılmıştır. Bölümün adı Ankara, Hacettepe ve Başkent Üniversitelerine bağlı kütüphanecilik bölümlerinininki ile birlikte Yükseköğretim Kurulu kararıyla 2002 yılında “Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü” olarak değiştirilmiş; ayrıca üç bölümde mevcut anabilim dalları kapatılarak, anabilim dalı yerine ‘bölüme öğrenci alma’ uygulamasına geçilmiştir. Kurulması 1985’de kararlaştırılan ve 1988-1989’dan itibaren lisans düzeyinde öğretime başlayan Arşivcilik Bölümü’nde 2002-2003 yılında yeni öğrenci alınmaya son verilmiş ve 2002-2003 yılında Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü kapsamına alınmıştır. Bölüm aynı tarihten *Arşivcilik Anabilim Dalı* ile *Bilgi Yönetimi ve Teknolojisi Anabilim Dalı* biçiminde yapılandırılmış ve halen bu yapı sürmektedir. Bölüm’de yüksek lisans ve doktora programları da yürütülmektedir (“Bölüm Genel Bilgisi”, 2012).

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 1972 yılında "Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Enstitüsü" adı altında kurulmuştur. Bilim uzmanlığı programı ile eğitime başlayan Bölüm, lisans programına ilk öğrencilerini 1974’te almıştır. Bir yılı İngilizce hazırlık ve dört yılı mesleki eğitim-öğretim olmak üzere toplam beş yıllık lisans programı 1978/1979, 1983/1984 ve 1990/1991 eğitim dönemlerinde çeşitli düzeylerde değişikliğe uğramış, 1993 yılında ise yapısal bir değişim geçirerek, Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim dallarına ayrılmıştır. Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü akademik programında gerçekleştirilen bir diğer temel değişim, kütüphanecilik bölümlerinin yeniden yapılanmasını öngören Yükseköğretim Kurulu’nun 2002 tarihinde aldığı karar ile gerçekleşmiştir. Buna göre, 2002/2003 öğretim yılından başlayarak Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalları birleştirilerek, Kütüphanecilik Bölümü yeni bir programla "Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü" adı altında eğitim-öğretim etkinliklerine başlamıştır. Bölüm’de lisansüstü (yüksek lisans-doktora) programı da aynı adla uygulanmaktadır (“Tarihçe”, 2016a). Ayrıca, Bölüm’ün Bilişim Enstitüsü bünyesinde açtığı *Bilgi Araştırmaları Tezsiz Yüksek Lisans Programı*’na 2017-2018 Güz döneminden itibaren öğrenci alınmaya başlanmıştır.

Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 1987’de *Arşivcilik Bölümü* adıyla kurulmuştur. Haziran 2002’de Arşivcilik olan Bölüm adı YÖK kararı ile Bilgi ve Belge Yönetimi’ne dönüştürülmüştür. Bölümde halen *Tarihi Devlet Arşivleri ve Müessese Arşivleri* olmak üzere iki anabilim dalı bulunmakta olup, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü bünyesinde yüksek lisans ve doktora programları da yürütülmektedir (“Genel Bilgiler”, 2018; “Anabilim Dalları”, 2018).

Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, resmi olarak kuruluşunu 1994 yılında tamamlamış, lisans programına 2008-2009 ve yüksek lisans programına da 2010-2011 öğretim yılından itibaren öğrenci alınmaya başlanmıştır (Odabaş, 2014, s. 131). Bölüm’de doktora programı bulunmamakta, halen yetersiz öğretim elemanı nedeniyle yüksek lisansa öğrenci de alınamamaktadır.

Kastamonu Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2007’de Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulmuş olup, 2014-2015 eğitim öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır. Bölüm’de halen yüksek lisans-doktora programı bulunmamaktadır (“Bilgi ve Belge Yönetimi Genel Bilgiler”, t.y.).

Çankırı Karatekin Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, resmi olarak 2010 tarihinde kurulmuş, ilk öğrencilerini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında kabul etmiştir. Bölüm’de yüksek lisans eğitimine 2016 Güz döneminde başlanmıştır. Bölümde halen Kütüphanecilik, Arşivcilik ile Bilgi Yönetimi ve Teknolojisi adlarıyla üç ana bilim dalı bulunmaktadır (“Tarihçe”, t.y.).

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2011 yılında İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi bünyesinde kurularak, 2014 yılında ilk lisans öğrencilerini kabul etmiş ve 2017 yılı itibariyle de Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı çatısı altında *Bilgi Teknolojileri Anabilim Dalı* ve *Arşivcilik Anabilim Dalı* olarak iki ayrı anabilim dalı ile lisans düzeyinde eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürmekte olup, lisansüstü eğitim programları bulunmamaktadır (“Bölüm Hakkında”, 2017).

Yakın Doğu Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, lisans eğitimine 2009 yılında, İnovasyon ve Bilgi Yönetimi yüksek lisans ve doktora programlarının bulunduğu lisansüstü eğitimine de 2012 yılında başlamıştır. (“Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü”, 2018)

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 2011 yılında kurulmuş ve ilk öğrencilerini 2016-2017 öğretim yılında almıştır. Bölüm, eğitim programını lisans düzeyinde sürdürmektedir (“Tarihçe”, 2018).

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Kadirli Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi bünyesinde 2016 yılında kurulmuştur. Bölüm, ilk öğrencilerini 2017–2018 eğitim-öğretim döneminde almış olup, eğitim-öğretim halen lisans düzeyinde sürdürülmektedir (“Tarihçe”, 2016b).

Bu çalışmanın içeriği açısından Türkiye’de üniversite düzeyinde verilmeye başlanan *bilgi ve belge yönetimi eğitimi içinde arşivcilik/belge yönetimi eğitimi* konusundaki gelişmeleri yukarıda bölümlerin tarihçesi ile ilgili açıklamalarda yer alan kaynaklara da dayalı olarak kısaca değerlendirmek ve özetlemek yararlı olacaktır. Bu açıdan önemli gelişmeler şöyle sıralanabilir:

- Üniversite düzeyinde arşivcilik ile ilgili eğitim 1980’li yılların sonlarına kadar kütüphanecilik bölümü adı altında verilen bazı lisans-lisansüstü dersler çerçevesinde yürütülmüştür.
- 1987 yılında Marmara Üniversitesi’nde Arşivcilik Bölümü kurularak bu alanda Bölüm düzeyinde eğitim verilmeye başlanmıştır. Ancak Haziran 2002’de Arşivcilik olan bölüm adı YÖK kararı ile bilgi ve belge yönetimine dönüştürülmüştür.
- Yine kurulması 1985’de kararlaştırılan İstanbul Üniversitesi Arşivcilik Bölümü’nde 1988-1989’dan itibaren lisans düzeyinde öğretime başlanmış ancak bu Bölümde de 2002-2003 yılında yeni öğrenci alınmasına son verilmiş ve aynı yıl bilgi ve belge yönetimi Bölümü kapsamına alınmıştır.
- 1988-2001 yılları arası dönemde kütüphanecilik bölümleri içinde, “kütüphanecilik”, “arşivcilik” ve “dokümantasyon ve enformasyon” anabilim dalları açılmıştır. Böylece doğrudan arşivcilik anabilim dalına öğrenci alınarak arşivcilik konusunda anabilim dalı çerçevesinde eğitime başlanmıştır.
- 2002-2003 yılında YÖK’ün aldığı karar ile bölümlerdeki anabilim dalı uygulaması anabilim dalına öğrenci alımı açısından sona ermiş ve bölüm adları tümünde bilgi ve belge yönetimi olarak değiştirilmiştir.
- 2018 yılı itibariyle eğitim verilen 11 bilgi ve belge yönetimi bölümünün bulunduğu üniversitelerden İstanbul, Çankırı Karatekin ve Yıldırım Beyazıt Üniversitelerinde *Arşivcilik* Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi’nde de *Tarihi Devlet Arşivleri ve Müessese Arşivleri* Anabilim Dallarını bulunmaktadır. Ancak bu üniversitelerde de öğrenci alımı bölümlere yapılmakta, doğrudan ilgili anabilim dallarına öğrenci alınmamaktadır. Arşivcilik anabilim dallarının bugünkü varlığı bu Bölümlerdeki öğretim elemanlarının arşivcilik konusunda özelleşmiş bilimsel çalışmalar gerçekleştirmesine olanak sağlayan bir yapılanma olarak işlev görebilmektedir.*

3. Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Güncel Ders Programlarının Arşivcilik ve Belge Yönetimi Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde yukarıda tarihsel gelişimi kısaca verilmeye çalışılan arşivcilik ve belge yönetimi eğitimi halen 11 üniversitede uygulanmakta olan bilgi ve belge yönetimi bölümleri ders programlarındaki ders sayısı ve içerikleri itibariyle değerlendirilecektir. Sözü edilen çerçevede aşağıda yapılacak değerlendirmelerde adında doğrudan arşivcilik ya da belge yönetimi terimleri geçen (Arşiv Yönetimi, Belge Yönetimi vb. gibi), içeriği arşivcilik ve belge yönetimi ile doğrudan ilgili (Elektronik Belge Yönetim Sistemi vb. gibi) ve bu alanlarla dolaylı ilgisi olan, bu alanları besleyen dersler (Osmanlı Epigrafisi, Osmanlı Dönemi İktisat Tarihi, Osmanlıca vb. gibi) arşivcilik ve belge yönetimi dersleri olarak kabul edilmiştir.

* Türkiye’de arşivcilik/belge yönetimi eğitimi tarihi hakkında daha ayrıntılı bilgi için ayr. bkz. Özdemirci, t.y, 2001, 2017; Kayaoğlu, 2017.

4. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Lisans ve Lisansüstü Programlarının Toplam Ders Sayıları Açısından Değerlendirilmesi

Öncelikle bölümlerde lisans ve lisansüstü (yüksek lisans-doktora) programlarda yer alan toplam, zorunlu ve seçmeli ders sayılarına bakmak programların yükü ve yapısı açısından genel bir fikir vermede yararlı olacaktır.*

Bölümler*	Lisans Programı Toplam Ders Sayısı**	Lisans Programı Zorunlu Ders Sayısı	Lisans Programı Seçmeli Ders Sayısı	Lisans Programı Zorunlu Ders Oranı (%)	Lisans Programı Seçmeli Ders Oranı (%)
Ankara Üniversitesi BBY	81	32	49	39,5	60,5
İstanbul Üniversitesi BBY	76	45	31	59,2	40,8
Hacettepe Üniversitesi BBY	62	17	45	27,4	72,6
Marmara Üniversitesi BBY	62	30	32	48,4	51,6
Atatürk Üniversitesi BBY	76	49	27	64,5	35,5
Kastamonu Üniversitesi BBY	90	43	47	47,8	52,2
Çankırı Karatekin Üniv. BBY	77	23	54	29,9	70,1
Yıldırım Beyazıt Üniv. BBY	53	42	11	79,2	20,8
Yakın Doğu Üniversitesi BBY	49	30	19	61,2	38,8
İstanbul Medeniyet Üniv. BBY	73	26	47	35,6	64,4
Korkut Ata Üniversitesi BBY***	82	48	34	58,5	41,5

Tablo 1. Türkiye’deki Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Lisans Programlarındaki Ders Sayıları

*Bölümler kuruluş tarihlerine göre sıralanmıştır.

**Ortak zorunlu dersler hariç bölüm kodlu zorunlu ve seçmeli dersler. (Tüm tablolar için geçerlidir.)

***Veriler 26.2.2018 tarihinde bölüm öğretim elemanları ile yapılan görüşme yoluyla elde edilmiştir.

Tablo 1 verileri incelendiğinde dikkati çeken ilk nokta, Bölümlerin ders sayısı toplamalarının 50-90 gibi geniş sayılabilecek bir aralıkta yer alıyor olmasıdır. En az ders sayısına sahip Bölüm Yakın Doğu BBY (Bilgi ve Belge Yönetimi) Bölümü (49) iken, bunu Yıldırım Beyazıt Üniversitesi BBY (53) ve Hacettepe Üniversitesi BBY Bölümü (62) izlemektedir. En fazla ders sayısına sahip Bölümler ise sırasıyla Kastamonu BBY Bölümü (90), Osmaniye Korkut Ata BBY Bölümü (82) ve Ankara Üniversitesi BBY Bölümü’dür (81). Tablo 1’e bakarak, Bölümler arasında toplam ders sayıları açısından büyük farklılıklar olduğu, örneğin 50-60 gibi belirli bir aralıkta kümelenme durumunun gerçekleşmediği görülmektedir.

* Tablolarda sunulan verilerin elde edildiği kaynaklar kaynakçada ayrıca verilmiştir.

Ders sayıları açısından ilk kurulan Bölümler ile yeni kurulan bölümler arasında anlamlı bir farklılık da göze çarpmamaktadır. Bir başka deyişle, BBY bölümlerinin eski ya da yakın tarihlerde eğitime başlamış olması ile ders sayıları arasında doğru ya da ters orantılı bir ilişki bulunmamaktadır. Örneğin yakın tarihlerde kurulmuş Korkut Ata Üniversitesi BBY Bölümü'nün ders sayısı 82 iken, yine yakın bir zamanda kurulmuş olan Yıldırım Beyazıt BBY Bölümü'nün ders sayısı 53'tür. Benzer biçimde eğitime ilk başlayan üç BBY bölümü arasında yer alan Ankara Üniversitesi BBY Bölümü toplam ders sayısı 81, Hacettepe Üniversitesi BBY Bölümü lisans ders sayısı ise 62'dir. Elbette burada sıralanan ders sayıları öğrencilerin eğitim yaşamları boyunca bölümlerinde yüklenmek zorunda oldukları toplam ders sayısı değildir. Bunlar lisans programında yer alan toplam ders sayılarıdır. Öğrencilerin mezuniyetleri için aldıkları ders sayısı buradaki sayıların altında kalmaktadır. Ancak programlarda yer alan ders sayılarının azlığı ya da yüksekliği bölümlerin eğitim-öğretim yaklaşımını/tercihini, yükünü, çeşitliliğini, ders verebilme kapasitesini ve belki de güçlüğünü göstermektedir. Son yıllarda genel olarak üniversite ve özel olarak da BBY eğitiminde daha az ders yaklaşımının benimsendiği söylenebilir.* Böyle bakıldığında, halen eğitim verilen 11 BBY bölümünün %63,6'sında (7 bölümde) toplam 70 ve üzerinde ders sayısı söz konusudur. Bölümlerde ders sayısının genel olarak yüksek olduğu söylenebilir.

Bölümlerin lisans ders programlarında zorunlu ve seçmeli ders sayıları ve yapısı da önemli bir başka noktadır. Bu konuda da son yıllarda seçmeli ders sayısının zorunlu olanlara göre yüksek olması, en azından yarı yarıya bir oranın tutturulması yaklaşımı öne çıkmaktadır. YÖK'ün geçtiğimiz 5-10 yıllık dönemde Türkiye'deki üniversitelerde Bologna Süreci adı altında uygulamaya geçirilmesini zorunlu tuttuğu yaklaşım da bunu özendirilmektedir. Ancak YÖK'ün son 1-2 yılda seçmeli dersler konusunda bu süreçteki yaklaşımından uzaklaşmakta olduğu da söylenebilir.

BBY bölümlerinin lisans ders programlarında yer alan toplam derslerin ne kadarının zorunlu ve ne kadarının seçmeli statüde olduğunu gösterir veriler Tablo 1'de sunulmuştur. Bu konudaki karşılaştırmaları bölümlerin ders sayısı toplamaları farklı olduğu için oranlar (%) üzerinden yapmak daha gerçekçi görünmektedir. Bölümlerin lisans ders programlarındaki zorunlu statülü ders oranları %79,2 (Yıldırım Beyazıt BBY Bölümü) ile %27,4 (Hacettepe Üniversitesi BBY Bölümü) arasında değişmektedir. Lisans ders programında en yüksek oranda zorunlu statülü derse sahip ilk üç bölüm Yıldırım Beyazıt Üniversitesi BBY Bölümü (%79,2), Atatürk Üniversitesi BBY Bölümü (%64,5) ve Yakın Doğu Üniversitesi BBY Bölümü (%61,2) iken, bu konuda en düşük oranlara sahip Bölümler sırasıyla Hacettepe Üniversitesi BBY Bölümü (%27,4), Çankırı Karatekin Üniversitesi BBY Bölümü (%29,9) ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi BBY Bölümü (%35,6)'dır. Bu çerçevede seçmeli statüsündeki ders oranı en yüksek Bölümler (Hacettepe Üniversitesi BBY Bölümü,%72,6, Çankırı Karatekin Üniversitesi BBY Bölümü, %70,1 ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi BBY Bölümü'dür (%64,4). Seçmeli ders oranı %50 ve üzerinde olan Bölüm sayısı 6'dır. Bu sayının düşük olduğu söylenebilir.

Kısaca, incelenen bölümlerde zorunlu ders oranlarının seçmeli derslere göre daha yüksek olduğu ve bölümler arasında bu konuda önemli sayılabilecek farklılıkların bulunduğu söylenebilir.

Bilgi ve belge yönetimi bölümleri bağlamında arşivcilik eğitiminin lisans öğretimi yanı sıra lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) düzeyinde de değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede öncelikle lisansüstü toplam ders sayıları ve bunların zorunlu ya da seçmeli statüde olma durumlarına bakılabilir. Bu konudaki veriler Tablo 2'de yer almaktadır.

Bölümler	Lisansüstü Programı Toplam Ders Sayısı	Lisansüstü Programı Zorunlu Ders Sayısı	Lisansüstü Programı Seçmeli Ders Sayısı	Lisansüstü Programı Zorunlu Ders Oranı (%)	Lisansüstü Programı Seçmeli Ders Oranı (%)
Ankara Üniversitesi BBY	70	5	65	3,0	97,0
İstanbul Üniversitesi BBY	45	3	42	7,1	92,9
Hacettepe Üniversitesi BBY	44	3	41	6,8	93,2
Marmara Üniversitesi BBY	40	1	39	2,5	97,5
Atatürk Üniversitesi BBY*	23	4	19	17,4	82,6
Kastamonu Üniversitesi BBY**	-	-	-	-	-
Çankırı Karatekin Ün. BBY *	48	4	44	8,3	91,7
Yıldırım Beyazıt Üniv. BBY**	-	-	-	-	-
Yakın Doğu Üniversitesi BBY	27	9	18	33,3	66,7
İstanbul Medeniyet Üni. BBY**	-	-	-	-	-
Korkut Ata Üniversitesi BBY**	-	-	-	-	-

Tablo 2. Türkiye’deki Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Lisansüstü (Yüksek Lisans-Doktora) Programlarındaki Ders Sayıları

* Sadece yüksek lisans programı bulunmaktadır.

** Lisansüstü programları bulunmamaktadır.

Tablo 2’de yer alan verilere göre, lisans eğitiminin bulunduğu 11 BBY bölümünün 4 tanesinde henüz lisansüstü öğretim yapılmamakta, 2 bölümde de sadece yüksek lisans eğitimi sürdürülmektedir. Bölümlerin lisansüstü programlarında yer alan ders sayısı toplamları lisans programlarındaki duruma benzer biçimde Bölümler arasında önemli farklılığa sahip görünmektedir. Lisansüstü programında en fazla sayıda ders bulunan Bölüm Ankara Üniversitesi BBY Bölümü (70) iken, en az sayıda derse Atatürk Üniversitesi BBY Bölümü (23) sahiptir. Bu iki Bölüm arasında yaklaşık 3 katlık fark bulunmaktadır. Bölümlerdeki lisansüstü ders sayısı kümelenmesinin ağırlıkla 40-50 bandında olduğu söylenebilir. Burada ayrıca gösterilmemesine karşın lisansüstü derslerin daha büyük çoğunluğunun tüm Bölümlerde yüksek lisans derslerinden oluştuğu söylenebilir. Elbette Bölümler arasındaki ders sayısı farklılıkları ya da lisansüstü eğitim verip vermeme büyük ölçüde öğretim elemanı sayısına bağlı olup ve bunda Bölümlerin öncelikle lisans eğitimi belirli bir olgunluğa/yeterliliğe ulaştırma tercihi de etkili olmaktadır.

Lisansüstü program dersleri Bölümlerde genellikle seçmeli statüde oluşturulan derslerdir. Ancak YÖK’ün ya da Bölümlerin araştırma yöntemleri ve bilim etiği gibi okutulmasını zorunlu gördüğü/tuttuğu dersler olabilmektedir. Nitekim Tablo 2’de zorunlu statüde görünen çok az sayıdaki derslerin büyük bölümü bu nitelikte derslerdir. Dolayısıyla BBY Bölümlerinin lisansüstü programlarındaki derslerin çok büyük bölümü seçmeli derslerden oluşmaktadır. Ancak özellikle Yakın Doğu ve Atatürk Üniversitesi BBY Bölümlerindeki zorunlu ders oranının %33,3 ve %17,4 oluşu dikkat çekicidir.

5. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Lisans ve Lisansüstü Programlarının Arşivcilik ve Belge Yönetimi ile ilgili Ders Sayıları Açısından Değerlendirilmesi

Türkiye’de halen lisans eğitimi sürdürülen BBY Bölümlerindeki ders programlarında yer alan arşivcilik ile ilgili ders sayılarının ve bunların zorunlu/seçmeli statülerine ilişkin veriler Tablo 3’de sunulmuştur.

Bölümler	Lisans Programı Ders Sayısı			Lisans Programında Arşivcilikle/Belge Yönetimi ile ilgili Toplam Ders Sayısı (%)		Lisans Programında Arşivcilikle/Belge Yönetimi ilgili Zorunlu Ders Sayısı (%)		Lisans Programında Arşivcilikle/Belge Yönetimi ilgili Seçmeli Ders Sayısı (%)	
	Top.	Zor.	Seç.						
Ankara Üniversitesi BBY	81	32	49	16	19,7	3	3,7	13	16,0
İstanbul Üniversitesi BBY	76	45	31	29	38,1	15	19,7	14	18,4
Hacettepe Üniversitesi BBY	62	17	45	5	8,1	1	1,6	4	6,3
Marmara Üniversitesi BBY	62	30	32	23	39,6	15	25,9	8	13,7
Atatürk Üniversitesi BBY	76	49	27	21	27,6	13	17,1	8	10,5
Kastamonu Üniversitesi BBY	90	43	47	7	8,0	5	5,7	2	2,3
Çankırı Karatekin Üniv. BBY	77	23	54	16	20,8	4	5,2	12	15,6
Yıldırım Beyazıt Üniv. BBY	53	42	11	9	17,0	4	7,5	5	9,5
Yakın Doğu Üniversitesi BBY	49	30	19	1	2,0	1	2,0	-	-
İstanbul Medeniyet Üniv. BBY	73	26	47	20	27,4	10	13,7	10	13,7
Korkut Ata Üniversitesi BBY	82	48	44	19	23,2	10	12,2	9	11,0

Tablo 3. Türkiye’deki Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Lisans Programlarında Arşivcilik ile İlgili Ders Sayıları

Bu çalışmanın odaklandığı BBY Bölümlerinin ders programlarındaki arşivcilik eğitimi boyutu ders sayıları ve statüleri bağlamında ve Tablo 3 verileri çerçevesinde değerlendirilebilir görünmektedir. Buna göre, lisans programında arşivcilik ile ilgili en çok ders sayısına sahip Bölüm İstanbul Üniversitesi BBY Bölümü’dür (29). Onu, Marmara (23) ve Atatürk Üniversitesi (21) BBY Bölümleri izlemektedir. Arşivcilik ile ilgili en az sayıda derse sahip Bölümler ise Yakın Doğu (1), Hacettepe (5) ve Kastamonu Üniversitesi (7) BBY Bölümleridir. Arşivcilik ile ilgili en çok ve en az ders sayısı açısından Bölümler arasında (Yakın Doğu Üniversitesi BBY Bölümü’nü ayrı tutarsak) yaklaşık 6 katlık fark görülmektedir. Ancak arşivcilik ile ilgili ders sayılarına oransal olarak bakıldığında arşivcilik ile ilgili en yoğun programa Marmara Üniversitesi BBY Bölümü’nün (%39,6) sahip olduğu görülmektedir. Onu çok yakın bir oran ile İstanbul Üniversitesi BBY Bölümü (%38,1) izlemektedir. Bu iki Bölümün derslerinin yaklaşık %40’ı arşivcilik ile ilgilidir. Bu durumun bu iki Bölümden Marmara Üniversitesi BBY Bölümü’nün Arşivcilik Bölümü olarak kurulmuş olmasının, İstanbul Üniversitesi BBY Bölümü’ne ise aynı üniversite ve fakülte'deki Arşivcilik Bölümü’nün dâhil edilmesinin belirleyici etkisi olduğu söylenebilir. Genel olarak bakıldığında, programında arşivcilik ile ilgili ders oranı %10’un altında 3 Bölüm, %30’un üzerinde 2 Bölüm bulunmakta ve kalan büyük çoğunluk %20’ler (beşte bir) düzeyinde yer almaktadır.

BBY Bölümlerinin arşivcilik ile ilgili ders sayıları ve oranları dışında, bu derslerin zorunlu ya da seçmeli statüde oluşları da büyük önem taşımaktadır. Arşivcilik ile ilgili derslerin zorunlu ya da seçmeli statüde

olmaları açısından Bölümler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Buna göre, bazı Bölümlerde arşivcilik ile ilgili zorunlu dersler bazılarında ise seçmeli dersler çoğunluktadır. 6 Bölümde zorunlu statüdeki arşivcilik ders sayısı ve oranı, 5 Bölümde ise seçmeli statüdeki ders sayısı ve oranı yüksek olup, 1 Bölümde eşit görünmektedir. Zorunlu arşivcilik ders sayısı/oranı en yüksek Bölüm Marmara Üniversitesi (%25,9) ve İstanbul Üniversitesi (%19,7) BBY Bölümleri, oransal olarak seçmeli statüde en fazla derse sahip Bölümler de İstanbul (%18,4) ve Ankara Üniversitesi (%16) BBY Bölümleridir.

Genel olarak söylemek gerekirse, lisans programlarında yer alan arşivcilik ile ilgili ders sayıları/oranları ve bu derslerin zorunlu ya da seçmeli statüleri açısından BBY Bölümleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Arşivcilik Bölümü olarak kurulan ve Arşivcilik Bölümü kendisine dâhil edilen iki Bölüm dışındaki Bölümler arasında da bu farklılık görülmektedir.

Arşivcilik eğitimine BBY Bölümlerinin lisansüstü programları açısından bakmak da gerekmektedir. Bu duruma ilişkin veriler Tablo 4’te yer almaktadır.

Bölümler	Lisansüstü Programı Ders Sayısı			Lisansüstü Programında Arşivcilik/Belge Yönetimi ile ilgili Toplam Ders Sayısı (%)		Lisansüstü Programında Arşivcilik/Belge Yönetimi ilgili Zorunlu Ders Sayısı (%)		Lisansüstü Programında Arşivcilik/Belge Yönetimi ilgili Seçmeli Ders Sayısı (%)	
	Top.	Zor.	Seç.						
Ankara Üniversitesi BBY	70	5	65	17	24,3	-	-	17	100,0
İstanbul Üniversitesi BBY	45	3	42	21	46,7	-	-	21	100,0
Hacettepe Üniversitesi BBY	44	3	41	4	9,1	-	-	4	100,0
Marmara Üniversitesi BBY	40	1	39	14	35,0	-	-	14	100,0
Atatürk Üniversitesi BBY*	23	4	19	5	21,7	1	4,3	4	17,4
Kastamonu Üniv. BBY**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Çankırı Karatekin Üniv. BBY*	48	4	44	4	8,3	-	-	4	100,0
Yıldırım Beyazıt Üniv. BBY**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yakın Doğu Üniv. BBY	27	18	9	1	3,7	-	-	1	100,0
İstanbul Medeniyet Ü. BBY**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Korkut Ata Üniv. BBY**	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 4. Türkiye’deki Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Lisansüstü Programlarında Arşivcilik ve Belge Yönetimi ile İlgili Ders Sayıları

* Sadece yüksek lisans programı bulunmaktadır. Doktora programı yoktur.

** Lisansüstü programları bulunmamaktadır.

Tablo 4 verilerine göre, lisansüstü programa sahip 7 BBY Bölümü içinde hem sayısal hem de oransal olarak en fazla arşivcilik dersine sahip Bölüm İstanbul Üniversitesi BBY Bölümü’dür (21-%46,7). Bu Bölümün arşivcilik ile ilgili ders sayısının programda yer alan toplam ders sayısına oranı %50’ye yaklaşmaktadır. Bir başka deyişle, İstanbul Üniversitesi BBY Bölümü lisansüstü programı yarı yarıya bir arşivcilik programıdır. Bu Bölümü üçte bire yakın oranla Marmara Üniversitesi BBY Bölümü (%35) izlemektedir. Ankara ve Atatürk Üniversitesi BBY

Bölümleri de %20'nin üzerinde arşivcilik ders oranına sahip görünmektedir. Hacettepe, Çankırı Karatekin ve Yakın Doğu Üniversiteleri BBY Bölümlerinin lisansüstü düzeyde de arşivcilik ile ilgili yönelimlerinin zayıf olduğu söylenebilir.

Arşivcilik ile ilgili lisansüstü derslerin zorunlu/seçmeli statüleri bağlamında değerlendirme yapmaya olanak sağlayacak çok fazla veri görünmemektedir. Çünkü lisansüstü dersler daha önce de belirtildiği üzere genelde seçmeli statüde oluşturulan derslerdir. Tablo 4'e bakıldığında bu durum açıkça görülmektedir. Atatürk Üniversitesi BBY Bölümü'ndeki zorunlu 1 ders dışında zorunlu arşivcilik dersine sahip Bölüm bulunmamakta, arşivcilik derslerinin tümü seçmeli statüde yer almaktadır. Bu konuda Bölümler arasında büyük bir benzerlik görülmektedir.

6. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri Lisans ve Lisansüstü Programlarının Arşivcilik ve Belge Yönetimi ile ilgili Ders İçerikleri Açısından Değerlendirilmesi

Buraya kadar BBY Bölümlerinin lisans ve lisansüstü programları toplam ders sayıları, arşivcilik ile ilgili ders sayıları, bunların zorunlu ya da seçmeli statüde oluşu açısından değerlendirilmiştir. Programlarda yer alan arşivcilik ile ilgili ders içerikleri hakkında da bazı saptamalar yapmak çalışmanın bütünlüğü açısından yararlı olacaktır. Bu çerçevede BBY Bölümlerinin lisans ve lisansüstü programlarında yer alan arşivcilik ile ilgili derslerin içerikleri konusunda bazı noktalar dikkat çekmektedir.

- Buna göre, bölümlerin hem lisans hem de lisansüstü programlarında Osmanlıca, Osmanlı Paleografyası, Osmanlı İdari Yapısı, Yazma ve Nadir Eserler, Belge Yönetimi, Arşiv Hizmetleri, Belge Yönetimine Giriş, Elektronik Belge Yönetim Sistemi-EBYS, Dosyalama Sistemleri, Arşiv Kaynakları, Diplomatik, Koruma ve Restorasyon, E-Devlet Uygulamaları, Özel Arşivler gibi benzer dersler yer almaktadır.
- Ancak, özellikle arşivcilik ile ilgili ders sayısı fazla olan bölümlerde diğerlerine göre Osmanlı Matbaacılığı, Arşivcilik Terminolojisi, Osmanlı Belgelerinin Sosyo-Kültürel Analizi, Tarihi Belge Türleri gibi özel uzmanlık gerektiren farklı dersler de görülmektedir.
- Bazı BBY bölümleri program yapıları itibarıyla ağırlıklı geleneksel arşivcilik ya da modern belge yönetimi alanına yoğunlaşmış, bazıları da her iki alana yönelik ders programları geliştirmeye çalışmıştır.
- Bölümlerin lisans ve lisansüstü programları arşivcilik dersleri açısından genelde benzer yapıya sahip görünmektedir. Daha açık bir deyişle, arşivcilik dersleri açısından görece güçlü bir lisans programına sahip bölümün lisansüstü programları da bu yönüyle güçlü olabilmektedir. Ya da tam tersi durum söz konusudur. Güçsüz arşivcilik lisans programına sahip bölümün genelde lisansüstü programı da bu açıdan güçsüz olmaktadır.
- Özellikle Osmanlıca ve onu bütünleyen paleografya gibi dil dersleri arşivciliğe belirli bir ağırlık verme tercihi olan tüm bölümlerde genelde zorunlu statüde yer almaktadır.
- Bölümlerin lisans ve lisansüstü programlarında arşivcilik-belge yönetimi ile ilgili ders sayılarını ve içeriklerini belirleyen en önemli unsur bu konuda yetişmiş öğretim elemanı sayısı ve onların uzmanlık alanlarıdır. Bu alanda öğretim elemanı fazla olan bölümlerin arşivcilik ile ilgili açtığı ders sayısı fazla olabilmektedir. Bu konudaki ders çeşitliliği de öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarına bağlı olarak değişebilmektedir.

7. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinin Öğretim Üyesi Sayıları Açısından Değerlendirilmesi

BBY bölümlerinin arşivcilik/belge yönetimi programlarının niteliğini ve yürütülmesini doğrudan etkileyecek en önemli unsurlardan birisi de kuşkusuz dersler veren öğretim üyelerinin sayısıdır. Bölümlerde öğretim üyesi başına düşen ders sayısı çerçevesinde oluşturulan tablo (Tablo 5) aşağıdadır.

Üniversite	Toplam Öğretim Üyesi* Sayısı	Toplam Ders (Lisans+Lisansüstü) Sayısı	Öğretim Üyesi Başına Düşen Ders Sayısı
Ankara Üniversitesi BBY	10	148	14,8
İstanbul Üniversitesi BBY	12	121	10,1
Hacettepe Üniversitesi BBY	10	107	10,7
Marmara Üniversitesi BBY	12	98	8,2
Atatürk Üniversitesi BBY	4	99	24,7
Kastamonu Üniversitesi BBY	4	90	22,5
Çankırı Karatekin Üniv. BBY	7	125	17,8
Yıldırım Beyazıt Üniv. BBY	5	53	10,6
Yakın Doğu Üniversitesi BBY	6	76	12,7
İstanbul Medeniyet Üniv. BBY	4	73	18,2
Korkut Ata Üniversitesi BBY	1	82	82,0

*Prof., Doç. ve Dr. Öğretim Üyesi

Tablo 5. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinin Öğretim Üyesi Sayıları (2018)

Kaynaklar:

<http://bilgibelge.humanity.ankara.edu.tr/akademik-personel-2/>

<http://bilgibelge.edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/akademikkadro>

<http://www.bby.hacettepe.edu.tr/akper.asp>

<http://bby.fef.marmara.edu.tr/akademik-kadro/>

<https://atauni.edu.tr/personel/bilgi-ve-belge-yonetimi>

<https://fef.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/menu-personel-tr/menu-personel-akademik>

<https://bilgibelge.karatekin.edu.tr/akademik-personel-1400-sayfasi.karatekin>

http://www.ybu.edu.tr/insanvetoplum/bilgi-belge/custom_page-292-akademik-kadro.html

<http://bby.osmaniye.edu.tr/personel-akademik>

Tablo 5 verilerine göre dikkat çekilecek ilk nokta öğretim üyesi sayısı açısından bölümler arasında ciddi farklılıkların olmasıdır. Bu farklılık özellikle ilk kurulan dört bölüm ile daha sonra kurulanlar arasında açık biçimde göze çarpmaktadır. Elbette öğretim üyesi başına düşen ders sayılarının genel olarak 10 ve üzeri olduğu görülmektedir. Bu sayıların yüksek olduğu söylenebilir. Lisans eğitime en son başlayan Korkut Ata Üniversitesi BBY Bölümü’ndeki tek öğretim üyesi nedeniyle sayının 82 olduğu, bu durumun sürdürülebilir olmadığı ve değişeceği düşünülmektedir. Öğretim üyesi başına düşen lisans ve lisansüstü ortalama ders sayısının en düşük olduğu iki bölümün (Marmara Üniversitesi BBY ve İstanbul Üniversitesi) öğretim üyesi sayısı en yüksek iki bölüm olması anlaşılır bir durumdur. Kuşkusuz bu bölümlerdeki öğretim üyelerinin sayısı kadar onların ne kadarının arşivcilik/belge yönetimi alanında uzmanlaşmış oldukları da önemlidir. Bölümlerin çoğunda bu oranın çok yüksek olmadığı tahmin edilebilir. Dolayısıyla, bölümlerde arşivcilik/belge yönetimi eğitimi açısından bir olumsuzluğu ortaya koyan unsurlardan birisi de öğretim üyesi başına düşen ortalama ders sayısı ve yüküdür.

8. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada sunulan veriler çerçevesinde şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. Genel olarak söylemek gerekirse BBY Bölümlerinin lisans programlarında yer alan toplam ve zorunlu ders sayılarının özellikle öğretim üyesi başına düşen ortalama ders sayıları bağlamında yüksek olduğu söylenebilir.
2. BBY bölümlerinin lisans programlarında yer alan toplam ders sayıları birbirlerine göre büyük farklılıklar göstermekte ders sayısı 49 ile 90 arasında değişmektedir. Benzer durum lisansüstü programlar için de geçerli görünmektedir. Kısaca, bölümlerin gerek lisans gerekse lisansüstü programlarındaki ders sayıları farklıdır.
3. Bölümlerin lisans ders programlarındaki zorunlu ve seçmeli ders sayıları ve oranları da birbirlerine göre farklı görünmektedir. Zorunlu ders oranı %27,4 ile %79,2 arasında değişmektedir. Bu büyük oransal farklılık seçmeli ders oranları için de söz konusudur. Bu

durum lisansüstü programlarda bu programların yapısı gereği farklı olup, zorunlu ders istisnai gibidir.

4. Lisans programlarındaki toplam, zorunlu ve seçmeli ders sayıları ve oranları ile BBY bölümlerinin eski ya da yakın tarihlerde kurulmuş olmaları arasında doğru ya da ters orantılı bir ilişki bulunmamaktadır. Yani, eski ya da yeni eğitime başlanmış olması bölümlerin toplam ve zorunlu ders sayılarında belirleyici değildir.
5. 2018 yılı itibariyle BBY bölümlerinin tümünde lisansüstü eğitim başlatılamamıştır. Lisans eğitiminin bulunduğu 11 BBY bölümünün 4 tanesinde henüz lisansüstü öğretim yapılmamakta, 2 bölümde de sadece yüksek lisans eğitimi sürdürülmektedir. Bu durumun özellikle yeni kurulmuş bölümler için daha çok söz konusu olduğu söylenebilir.
6. Lisans programlarındaki arşivcilik ile ilgili ders sayıları ya da oranları açısından BBY bölümleri arasında 6 kate yaklaşan fark bulunmaktadır. Programlarında arşivciliğe “çok” ağırlık veren ya da “az” ağırlık veren bölümler vardır. Benzer durumun lisansüstü programlar için de söz konusu olduğu söylenebilir. Bu konuda bölümlerdeki öğretim üyesi sayısı ve onların uzmanlık alanları çeşitliliği en belirleyici neden olarak düşünülebilir.
7. Bölümlerin programlarında yer alan arşivcilik/belge yönetimi ile ilgili ders sayılarına, bu sayıların toplam ders sayısına oranlarına ve ders içeriklerine bakılarak arşivcilik/belge yönetimi eğitiminin oranı ve yönelimi konusunda bir tercih ya da eğilim içinde oldukları da söylenebilir.
8. Kuruluş amaçları, geleneksel yapıları, öğretim elemanlarının uzmanlık alanları bölümler için kendilerine özgü bir “ekol” geliştirmelerine neden olabilmekte ve bu da arşivcilik eğitime yaklaşımlarını etkilemektedir. Bu elbette bölümlerin bilinçli tercihleri sonucu da olabilir ve yanlış olarak değerlendirilemez. Hatta bölümlerin arşivcilik ile ilgili ders sayıları ve yapıları incelendiğinde arşivcilik açısından dahi farklı tercihlerin olduğu görülmekte, bazı bölümler geleneksel ve geniş çerçeveli arşivcilik alanına bazı bölümler ise kurumsal arşiv ve belge yönetimi alanına yatırım yapmayı tercih edebilmektedir.
9. Bölümler arasında arşivcilik ile ilgili derslerin zorunlu ya da seçmeli statüde olmaları açısından da önemli denilebilecek oranda farklar bulunmaktadır. Lisans programları düzeyinde bölümlerin yaklaşık yarısında zorunlu arşivcilik dersleri diğer yarısında ise seçmeli arşivcilik dersleri daha fazla görünmektedir.
10. Bir Bölümün lisans programı arşivcilik açısından güçlü ise lisansüstü programının da arşivcilik yanı güçlü görünmektedir. Bir başka deyişle, bir BBY bölümünün lisans arşivcilik programının güçlü olup da lisansüstü programının zayıf olma durumu ya da tersi genelde söz konusu olmamaktadır. Bölümlerin lisans ve lisansüstü programları arasında bu anlamda doğal olarak bir paralellik bulunmaktadır.
11. Bölümün Arşivcilik Bölümü olarak kurulmuş ve/veya BBY bölümüne dâhil edilmiş olması o Bölüm programlarındaki arşivcilik ile ilgili ders sayısını ve oranını yükseltme anlamında etkili olmaktadır.
12. Bölümlerin hem lisans hem de lisansüstü programlarında arşivcilik ile ilgili genelde benzer ad ve içerikte dersler yer almaktadır. Ancak arşivcilik ile ilgili ders programı güçlü bölümlerde farklı içerikte ve uzmanlık gerektiren dersler de bulunmaktadır.
13. Bazı BBY bölümleri program yapıları itibariyle ağırlıklı geleneksel arşivcilik ya da modern belge yönetimi alanına yoğunlaşmış, bazıları da her iki alana yönelik ders programları geliştirmeye çalışmıştır.
14. BBY bölümlerinin gerek arşivcilik ile ilgili ders sayılarını gerekse ders çeşitliliğini/içeriği belirleyen en önemli etken yeterli sayıda ve nitelikte öğretim elemanıdır. Bu konuda bölümlerin konuya yaklaşımları ve tercihleri de etkili olabilmektedir.

Kısaca, Türkiye’de BBY bölümleri arasında lisans ve lisansüstü programlarında gerek toplam ve bunun içinde zorunlu/seçmeli ders sayıları gerekse arşivcilik ve belge yönetimi ile ilgili ders sayıları ve bunların zorunlu ya da seçmeli oluşları açısından benzer bir eğilimden/yapıdan söz etmek olanaklı değildir. Bölümlerin BBY eğitimi içinde arşivcilik eğitimine ilişkin yaklaşım ve tercihleri farklıdır. Bunun olumlu ya da olumsuz oluşu ayrı bir tartışma konusudur. Ancak üniversite düzeyinde eğitim veren bölümlerin belirli bazı ortak noktalara ve temel alan bilgisini verme sorumluluğuna sahip olmakla birlikte “aynı” ya da “benzer” olmalarını beklemek/istemek olanaklı ve hatta doğru olmayacaktır. Çünkü her bölüm kendine özgü tarihsel ve yapısal nedenlerle bir ekolü temsil eder ve ders programlarında ağırlık vereceği ya da vermeyeceği konular hakkında tercih yapma hakkına sahiptir.

Ayrıca, bu konuda şöyle bir tez/yaklaşım da söz konusu olabilir: Kütüphanecilik, arşivcilik ve dokümantasyon-enformasyon alanları özünde “bilgi yönetimi” olarak adlandırılan ortak bir alanın parçalarıdır. Bu nedenle bunlar için ayrı programlar geliştirilmesine gerek yoktur. Hepsi için ortak ve zorunlu bazı dersler oluşturulur, ortak alan bilgisi verilir; bu yeterlidir. Özellikle, son 20-30 yılda görülen bilgi ve iletişim teknolojileri bu üç alanı birbirine iyice yakınlaştırmış ve hatta birleştirmiştir. Dolayısıyla çok fazla sayıda ders içeren arşivcilik programlarına gerek bulunmamaktadır.

Kuşkusuz bu yaklaşım da tartışılabilir görünmektedir ve nitekim Türkiye’de yıllardır da tartışılmaktadır.

Ancak, yukarıda sıralanan sonuçlar çerçevesinde “Türkiye’de BBY bölümlerinde verilen arşivcilik/belge yönetimi eğitiminin ders sayısı ve içeriği açısından genel olarak zayıf olduğu” belirmesini yapmak yanlış olmayacaktır.

Gerek tarihi gerek kurumsal arşivler ve gerekse belge yönetimi anlamında teknolojiye dayalı çok hızlı gelişmeler göz önüne alındığında bu alanda BBY bölümlerinden doğal olarak hazırlıklı olmaları, bu gelişme ve değişimlere programları ile yanıt verebilmeleri ve gereksinim duyulan nitelikli insan gücünü yetiştirmeleri beklenmektedir. Bunu gerçekleştirebilmeleri için bölümlerin;

- Arşivcilik eğitimi konusundaki yaklaşımlarını ve tercihlerini iyi belirlemeleri ve netleştirmeleri, bu konuda bir bölüm stratejisine/politikasına sahip olmaları;
- Lisans ve lisansüstü programlarını arşivcilik yönünden belirli aralıklarla gözden geçirip, güncellemeleri;
- Programlarında arşivcilik açısından güçlü ve zayıf yanları belirlemeleri;
- Arşivcilik eğitiminin bölüm mü yoksa anabilim dalı yapılanması içinde mi sürdürülmesinin doğru olacağını tartışmaları;
- Arşivcilik konusunda öğretim elemanı/akademik uzman yetiştirme çabalarını ve bu konudaki akademik eleman sayılarını artırmaları;
- Arşivcilik ve belge yönetimi ile ilgili çalışma piyasasını ve kuruluşları sürekli değerlendirmeleri;
- Bu konuda yurt dışındaki gelişme ve değişimleri izlemeleri;
- Arşivcilik ve belge yönetimi ile ilgili kurum ve kuruluşlarla güçlü bir iletişim ve işbirliği içinde olmaları;
- Arşivlere yönelik öğrenci staj programlarını sürekli değerlendirmeleri;
- Kendi aralarında (bölümler arası) düzenli değerlendirme toplantıları yapmaları;
- Bu konuların ele alınacağı geniş katılımlı uluslararası bilimsel toplantılar düzenlemeleri;
- Arşivcilik/belge yönetimi konularında çeşitli düzeylerdeki akademik çalışmalarını sürdürmeleri ve artırmaları;
- Arşivlerle ortak projeler gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

Kuşkusuz bazı bölümler yukarıda sıralanan önerilerde dile getirilen gerekliliklere sahiptir ya da bu gereklilikleri yerine getirebilir durumda olabilir.

Arşivcilik ve belge yönetimi BBY alanı için güçlü bir gelecek vaadeden ama aynı zamanda eğer yeterli eğitim altyapısı oluşturulmazsa büyük sorunlar yaratacak/yaşatacak bir konudur. BBY bölümlerinin bu konudaki sorumluluklarının farkında olmaları ve bu doğrultuda davranmaları zorunlu görünmektedir.

Kaynakça

- Akbulut, M. (2014). Pittsburgh Üniversitesi kütüphanecilik eğitiminin DTCF Kütüphanecilik Bölümü'ndeki eğitime yansımaları. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60.Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 15-20). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Anabilim Dalları. (2018). Erişim adresi: <http://bby.fef.marmara.edu.tr/anabilim-dallari/>
- Atılğan, D. (1999). Türkiye'de kütüphanecilik eğitimi ve yeni bin yılda hedefler. Ö. Bayram, E. Erkan ve T. Gülle (Yay. haz.). *Bilginin Serüveni: Dünü, Bugünü, Yarını: Türk Kütüphaneciler Derneği'nin Kuruluşunun 50. Yılı Uluslararası Sempozyum bildirileri* içinde (s. 144-163). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Atılğan, D. (2014). Kütüphanecilik ve bilgi bilimi eğitiminde 60 yıl: Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60.Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 191-200). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Bayram, Ö. ve Zan, B. U. (2014). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde yürütülen lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60.Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 223-240). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Baysal, J. (1987). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nün yirmi yıllık tarihçesi 1964-1984. *İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Dergisi Belge Bilgi Kütüphane Araştırmaları*, 1, 5-15.
- Bayter, M. (2014). Bilgi ve belge yönetimi eğitiminde yeni bir soluk. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60.Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 157-172). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2018). Erişim adresi: <https://neu.edu.tr/akademik/fakulteler/iktisadi-ve-idari-bilimler-fakultesi/bolumler/bilgi-ve-belge-yonetimi-bolumu/?lang=tr>
- Bilgi ve Belge Yönetimi Genel Bilgiler. (t.y.). Erişim adresi: <https://fef.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/anamenu-bolumler-bby-genelbilgiler-tr>
- Bölüm Genel Bilgisi. (2012). Erişim adresi: <http://edebiyat.istanbul.edu.tr/bilgibelge/?p=5957>
- Bölüm Hakkında. (2017). Erişim adresi: http://www.ybu.edu.tr/insanvetoplum/bilgi-belge/custom_page-283-bolum-hakkinda.html
- Çakın, İ. (1997). 25. yılında Hacettepe Üniversitesi kütüphanecilik bölümü. B. Yılmaz (Yay. haz.). *Kütüphanecilik Bölümü 25. Yıl'a Armağan* içinde (s. 7-31). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü.
- Çakın, İ. (1999). Kütüphanecilik eğitimi ve yeni hedefler. Ö. Bayram, E. Erkan ve E. Yılmaz (Ed.). *21. Yüzyıla Doğru Türk Kütüphaneciliği: 35. Kütüphane Haftası Bildirileri (15-21 Mart 1999, Ankara)* içinde (s. 135-146). Ankara: TKD.
- Çakın, İ. (2000). Bilgi profesyonellerinin eğitiminde yeniden yapılanma: Hacettepe Üniversitesi

örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(1), 3-17.

Çakın, İ. (2005). Cumhuriyet’ten günümüze bilgi profesyonellerinin eğitiminde başlıca yönelişler. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(1), 7-24.

Çakın, İ. (2007). Kütüphanecilerin eğitiminden bilgi profesyonellerinin eğitimine: Hacettepe Üniversitesinde son yirmi yıl. S. Kurbanoglu, Y. Tonta ve U. Al (Yay. haz.). *Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu, 24-26 Ekim 2007, Ankara, Bildiriler* içinde (s. 19-23). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi

Çakın, İ. (2012). Bilgi profesyonellerinin eğitiminde 40 yıl: Hacettepe Üniversitesinin lisans programındaki değişiklikler. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(2), 262-290.

Çakın, İ. (2013). Türkiye’de Cumhuriyet dönemi kütüphanecilik eğitimi. B. Yılmaz (Yay. haz.). *Anadolu kütüphaneleri* içinde (s. 387-404). Ankara: Kültürü ve Turizm Bakanlığı.

Dilek, H. (1991). *Kütüphanecilik biliminin kapsamı ve Türkiye’de durum* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Efe, A., Zan, B. U. ve Binici, K. (2014). Bilgi ve belge yönetimi öğrencilerinin staj uygulamaları üzerine bir araştırma. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60. Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 173-190). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Ersoy, O. (1962). İstanbul Üniversitesinde kurulacak kütüphanecilik kürsüsü konusunda düşünceler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 20(3-4), 271-274.

Ersoy, O. (1965). Kütüphanecilik kursları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 23(1-2), 49-59.

Ersoy, O. ve Gelfand, M. A. (1977). Turkey: Library education in Hacettepe University (Technical Report No: RP/1975-76/4.221.3). Paris: UNESCO.

Ersoy, O. ve Yurdadoğ, B. U. (1963). Education for librarianship abroad in selected countries: Turkey. *Library Trends*, 12(2), 156-162.

Genel Bilgiler. (2018). Erişim adresi: <http://bby.fef.marmara.edu.tr/genel-bilgiler/>

Genel Bilgiler. (t.y.). Erişim adresi: <http://bilgibelge.humanity.ankara.edu.tr/hakkimizda/genel-bilgiler/>

Kandur, H. (2014). Belge yönetim sistemlerinin e-dönüşümünün modellenmesi ve uygulanmasında Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü eğitim programlarının yeterliliği. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60. Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 109-122). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Karakaş, S. (1999). Türkiye’de ilk kütüphanecilik bölümünün kuruluşu ve Emily Dean. *Türk Kütüphaneciliği*, 13(4), 376-396.

Karatay, F. E.. (1968). Hayatımdan parçalar. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 17(2), 73-74.

Kayaoğlu, H. D. (2017). Kütüphane biliminden enformasyon bilimlerine: İnceleme Alanını/Bilim Dalını Adlandırma ve Tanımlama Sorunu. *Bilgi ve Belge Yönetimi: Kuramsal Yaklaşımlar* içinde (ss.219-232). Yay. Haz. Bülent Yılmaz, Turgay Baş, Semanur Öztemiz ve Meltem Dişli. Ankara: Hiperyayın.

Keseroğlu, H. S. (2014). Yeni kurulan bilgi ve belge yönetimi bölümleri. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60. Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 123-128). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Koşay, H. Z. (1960). Kütüphanelere dair (I). *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 9(1-2), 36-40.

Kum, İ. (1970). *Türkiye’de kütüphanecilik eğitimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara

Üniversitesi, Ankara.

Odabaş, H. (2014). Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin bölüme ve disipline karşı tutum ve davranışları. N. Özel ve N. Erkoçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60.Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 129-142). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Ötüken, A. (1957). Prof. Hellmuth Ritter'in İstanbul kütüphaneleri hakkında mühim bir raporu. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 6(1-2), 36-46.

Özdemirci, F. (2004) Bir disiplin olarak belge yönetimi.Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu 21-24 Ekim 2004, Ankara: Bildiriler içinde (ss.191-210) / Hazırlayanlar Sacit Arslantekin ve Fahrettin Özdemirci.—Ankara: A.Ü. DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. http://80.251.40.59/humanity.ankara.edu.tr/odemirci/diger_sayfa_metinleri/fo/Bir_dis_olrk_blg_yo_n.pdf

Özdemirci, F. (2001) “A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Arşiv Eğitim-Öğretimi'nin Kısa Geçmişi ve Yeri” Arşiv Araştırmaları Dergisi, 3 (Nisan), 69-78. http://www.archimac.org/JAS/JAS2001/JAS03_07.spml

Özdemirci, F. (2017) Belge ve arşiv yönetiminde yeni ufuklar ve kuramsal yaklaşımlar. *Bilgi ve Belge Yönetimi: Kuramsal Yaklaşımlar* içinde (ss.219-232). Yay. Haz. Bülent Yılmaz, Turgay Baş, Semanur Öztemiz ve Meltem Dişli. Ankara: Hiperyayın.

Sağsan, M. (2014). Bilgi yönetimi disiplini farkıyla YDÜ İnovasyon ve Bilgi Yönetimi yüksek lisans ve doktora programları. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60.Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 143-156). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Scepanski, J. M. (2001). Ilhan Kum: A remembrance. *International Leads*, 15(2), 1- 2.

Sefercioğlu, N. (1981). Atatürk, inkılapları ve kütüphaneciliğimiz. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 30(2), 48-56.

Soysal, Ö. (1981). Önsöz. *A.Ü. DTCF Kütüphanecilik Bölümünün XXV. yıl anı kitabı (1954/55-1979/80)*. Ankara: A.Ü. Basımevi.

Soysal, Ö. (1983). Türkiye'de kütüphanecilik eğitiminin temel sorunları. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 32(4), 149-162.

Subaşıoğlu, F. (2014). Meslek eğitimimizde yeni yöntemler, fırsatlar. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60.Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 81-92). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Tarihçe. (2016a). Erişim adresi: <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/tarihce.asp>

Tarihçe. (2016b). Erişim adresi: http://bby.osmaniye.edu.tr/20582_tarih%C3%A7e.html

Tarihçe. (2018). Erişim adresi: <http://bilgibelge.medeniyet.edu.tr/tr/bolum/tarihce>

Tarihçe. (t.y.). Erişim adresi: <http://edebiyat.karatekin.edu.tr/tarihce-941-sayfasi.karatekin>

Tonta, Y. (1987). Kütüphanecilik eğitiminde son gelişmeler ve Türkiye. *Kütüphaneciliğimiz üzerine görüşler: 1987* içinde (s. 85-97). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Tonta, Y. (2000). Türkiye'de kütüphanecilik eğitiminin yeniden yapılanması. A. Yontar (Yay. haz.). *Türkiye'de Kütüphane ve Enformasyon Biliminin Kurumsal Gelişimi: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nün Kuruluşununun 36. Yılı Anısına Düzenlenen Sempozyum bildirileri (11-12 Mayıs 2000, İstanbul)* içinde (s. 74-89) İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.

Tonta, Y. (2004). Bilgi yönetiminin kavramsal tanımı ve uygulama alanları. S. Arslantekin ve F. Özdemirci (Yay. haz.). *Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu Bildiriler: Saga of Librarianship International Symposium proceedings* içinde (s. 55-68). Ankara: AÜ DTCF

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Tonta, Y. (2012a). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü lisans programının güncelleştirilmesi (2009-2011). *Türk Kütüphaneciliği*, 26(2), 291- 314.

Tonta, Y. (2012b). Kütüphanecilik ve bilgibilim eğitiminde gelişmeler ve program değişiklikleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(2), 227-261.

Tuncer, N. (2007). Kütüphanecilik eğitiminde değişen ufuklar: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünün ilk onbeş yılı. S. Kurbanoglu, Y. Tonta ve U. Al (Yay. haz.). *Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu, 24-26 Ekim 2007, Ankara, Bildiriler* içinde (s. 13-18). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Yılmaz, B. (2014). Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi eğitiminde Hacettepe Üniversitesi deneyimi. N. Özel ve N. Er-koçoğlu (Yay. haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60.Yıl Armağan Kitabı* içinde (s. 93-108). Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.

Tablolar için Kaynakça

Bilgi ve Belge Yönetimi (Yüksek Lisans/Tezli). (2017). Erişim adresi:

<http://bbs.karatekin.edu.tr/derskatalog.aspx?bkod=07&fkod=83>

Bilgi ve Belge Yönetimi. (2017). Erişim adresi:

<http://bbs.karatekin.edu.tr/derskatalog.aspx?bkod=06&fkod=06>

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. (2014). Erişim adresi: <http://old.neu.edu.tr/tr/node/539>

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Dersler. (2012). Erişim adresi:

<https://neu.edu.tr/akademik/fakulteler/iktisadi-ve-idari-bilimler-fakultesi/bolumler/bilgi-ve-belge-yonetimi-bolumu/dersler/?lang=tr>

Bilgi ve Belge Yönetimi Müfredat Dersleri ve AKTS Kredileri. (t.y.-a). Erişim adresi:

<http://eobs.atauni.edu.tr/Program/P3.aspx>

Bilgi ve Belge Yönetimi Müfredat Dersleri ve AKTS Kredileri. (t.y.-b). Erişim adresi:

<http://eobs.atauni.edu.tr/Program/P3.aspx>

Bilgi ve Belge Yönetimi Müfredat Tablosu. (2017). Erişim adresi:

http://www.ybu.edu.tr/insanvetoplum/bilgi-belge/contents/files/4%20y%C4%B1ll%C4%B1k%20m%C3%BCfredat%2022_09_2017.pdf

Bilgi ve Belge Yönetimi, Doktora Programı, (Örgün Öğretim). (2017). Erişim adresi:

<http://ebs.istanbul.edu.tr/home/program?id=2153>

Bilgi ve Belge Yönetimi, Lisans Programı, (Örgün Öğretim). (2017). Erişim adresi:

<http://ebs.istanbul.edu.tr/home/dersprogram/?id=1091&yil=2017>

Bilgi ve Belge Yönetimi, Tezli Yüksek Lisans Programı, (Örgün Öğretim). (2017). Erişim adresi:

<http://ebs.istanbul.edu.tr/home/program?id=1694>

Bilgi ve Belge Yönetimi Programı. (t.y.). Erişim adresi:

http://akts.hacettepe.edu.tr/program_detay.php?birim_ref=AKDBRM_000000000000000000000076&birim_kod=396&prg_oid=PRGRAM_000000000000000000000085&prg_kod=396&programd_uzey=2&submenuheader=2&dil_kod=1

Ders Programı & AKTS Kredileri. (t.y.-a). Erişim adresi:

http://bbs.ankara.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=3515&bot=213

Ders Programı & AKTS Kredileri. (t.y.-b). Erişim adresi:

http://bbs.ankara.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=3515&bot=748

Ders Programı & AKTS Kredileri. (t.y.-c). Erişim adresi:

http://bbs.ankara.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=3516&bot=1089

- Genel Bilgiler. (2016). Erişim adresi: http://bby.osmaniye.edu.tr/20584_genel-bilgiler.html
- Lisans. (2018). Erişim adresi: <http://bilgibelge.medeniyet.edu.tr/tr/egitim/lisans>
- Lisans-Fen-Edebiyat Fakültesi-Bilgi ve Belge Yönetimi. (2012). Erişim adresi: <http://ilp.marmara.edu.tr/organizasyon.aspx?kultur=tr-tr&Mod=1&ustbirim=1200&birim=1202&altbirim=&program=27&organizasyonId=31&mufredatTurId=932001>
- Lisans Ders Programı Listesi. (t.y.). Erişim adresi: <https://fef.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/anamenu-bolumler-bby-lisans-ders-ve-icerikleri-tr>
- Lisans Programı. (2017). Erişim adresi: <http://bby.fef.marmara.edu.tr/lisans-programi/>
- Lisans Üstü. (2018). Erişim adresi: <http://bby.fef.marmara.edu.tr/lisans-ustu/>
- Tezli Yüksek Lisans-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü-Bilgi ve Belge Yönetimi. (2012). Erişim Adresi: <http://ilp.marmara.edu.tr/OrganizasyonInfo.aspx?kultur=tr-tr&Mod=2&ustbirim=5800&birim=5802&altbirim=-1&program=628&organizasyonId=521&mufredatTurId=932001>